
PROSTHODONTIC STATUS AND NEED FOR PROSTHODONTIC REHABILITATION AMONG THE ELDERLY IN STRUMICA

Katerina Zlatanovska

Faculty of medical science – Dental medicine, University Goce Delcev – Stip, Republic of Macedonia,
katerina.zlatanovska@ugd.edu.mk

Cena Dimova

Faculty of medical science – Dental medicine, University Goce Delcev – Stip, Republic of Macedonia,
cena.dimova@ugd.edu.mk

Sanja Naskova

Faculty of medical science – Dental medicine, University Goce Delcev – Stip, Republic of Macedonia,
sanja.naskova@ugd.edu.mk

Abstract: Oral health among the elderly population is an integral part of their overall health. Good oral health facilitates effective chewing, contributes positively to speech, social confidence and is associated with better cognitive and functional capacity in the elderly. According to the World Health Organization (WHO) it is generally acceptable if older patients have about 20 functional teeth in the oral cavity. Toothlessness is today seen as a physical disability, as the imperative part of the body is lost and this in turn affects patients' personal satisfaction. The main goal of this research was to determinate the prosthetic status and the need for prosthetic rehabilitation at the elderly in the city of Strumica, Macedonia, and as specific goals were set as follows: to assess the overall oral health of patients, including the frequency of visiting a dentist, to determine oral hygiene habits; to determine the number of lost teeth associated with the patients' age; to determine the type of prosthetic appliance and their current state in the patients' mouth; to indicate negative and positive criticism and the level of satisfaction of patients from prosthetic devices (in terms of aesthetics); to determine the type of diet and general health status of patients; to determine the status of total prostheses in terms of retention, stabilization, extension and occlusion.

The study included 40 patients from Strumica aged 50 to 75 years, 18 women and 22 men. The presented data were obtained from the research conducted in the period from 20.06.2018 to 30.08.2018 in which the following procedures were performed: anamnestic data, clinical examination and completing a questionnaire by patients.

Based on the data obtained, their analysis, and the results of our research, we can make the following conclusions: Hygiene habits and attitudes may be related to gender distribution, level of education, and they do not always produce positive results; Education is one of the most important factors contributing to patients' awareness of their health and the need for regular check-ups in dental practice and daily oral hygiene; General illnesses often play a major role in the oral cavity, and poor habits such as smoking, alcohol consumption and other harmful products, including diet, are major contributing factors to caries and periodontal disease leading to tooth loss; With increasing age, patients have a growing number of lost teeth and their awareness of replacing them is linked to both aesthetic and functional aspects; The dentist should always take care to preserve the natural teeth in the patient's mouth, to get the most out of the situation and to seek the most appropriate prosthetic rehabilitation and prosthetic compensation.

Keywords: oral health, oral hygiene habits, prosthodontic rehabilitation, satisfaction, total dentures.

ПРОТЕТСКИ СТАТУС И ПОТРЕБА ОД ПРОТЕТСКА РЕХАБИЛИТАЦИЈА КАЈ ВОЗРАСНИ ЛИЦА ВО ГРАД СТРУМИЦА

Катерина Златановска

Факултет за медицински науки, Дентална медицина, Универзитет “Гоце Делчев” – Штип,
Република Македонија, katerina.zlatanovska@ugd.edu.mk

Цена Димова

Факултет за медицински науки, Дентална медицина, Универзитет “Гоце Делчев” – Штип,
Република Македонија, cena.dimova@ugd.edu.mk

Сања Нашкова

Факултет за медицински науки, Дентална медицина, Универзитет “Гоце Делчев” – Штип,
Република Македонија, sanja.naskova@ugd.edu.mk

Резиме: Оралното здравје кај возрасната популација е составен дел од нивното целокупно здравје. Добро орално здравје го олеснува ефективното цваќање, придонесува позитивно кон говорот, социјална доверба и е поврзано со подобар когнитивен и функционален капацитет кај постарите лица. Според Светската Здравствена Организација (СЗО) генерално е прифатливо доколку постарите пациенти имаат околу 20 функционални заби во усната празнина. Кон беззавеста денеска се гледа како на физичка попреченост, бидејќи императивен дел од телото е изгубен и самото тоа влијае на пациентите врз нивното лично задоволство.

Главната цел на ова истражување беше да се потврди протетскиот статус и потребата од протетска рехабилитација кај возрасни лица во град Струмица, Македонија, а како посебни цели беа поставени следните: да се направи проценка на целокупното орално здравје на пациентите, вклучувајќи ја честотата на посета на стоматолог; да се утврдат орално хигиенските навики; да се утврди бројот на изгубени заби поврзани со возраста на пациентот; да се утврди типот на протетските помагала и нивната моментална состојба во устата на пациентите; да се посочат негативните и позитивните критики и нивото на задоволство на пациентите од протетските помагала (во однос на естетиката) и да се утврди статусот на тоталните протези во однос на ретенција, стабилизација, екстензија и оклузија.

Во спроведеното истражување беа вклучени 40 пациенти од Струмица на возраст од 50 до 75 години, од кои 18 жени и 22 мажи. Презентираните податоци беа добиени од спроведеното истражување во период од 20.06.2018 до 30.08.2018 година кај кои беа реализирани следниве постапки: анамнеза, клинички преглед и пополнување на прашалник од страна на пациентите.

Врз основа на добиените податоци, нивната анализа и добиените резултати од нашето истражување, можеме да ги дадеме следниве заклучоци: Хигиенските навики и ставови можат да бидат поврзани со половата распределеност, нивото на едукација и истите не секогаш даваат позитивни резултати; Едукацијата е еден од најважните фактори кои придонесуваат за свеста на пациентите во врска со нивната здравствена состојба и потребата од редовни контролни посети во стоматолошка ординација и одржување секојдневна орална хигиена; Општите заболувања често имаат голема улога врз состојбата во оралната шуплина, а лошите навики како пушењето, конзумација на алкохол и други штетни продукти меѓу кои и видот на исхрана се главни фактори причинители на кариес и пародонтопатија кои доведуваат до губење на забите; Со зголемување на старосната граница пациентите имаат се поголем број на изгубени заби во устата, а нивната свест за заменување на истите е поврзана како од естетска природа така и од функционална страна; Од страна на стоматологот секогаш треба да се внимава на зачувување на природните заби во устата на пациентите, да се извлече максимум од ситуацијата и да се настојува кон најадекватна протетска рехабилитација и протетски надоместок.

Клучни зборови: задоволство, орално здравје, орално хигиенски навики, протетска рехабилитација, тотална протеза.

1. ВОВЕД

Основните предности на денешната модерна протетика се состојат во развојот што е постигнат на полето на денталните материјали и техники. Бројот на изгубени заби се зголемува со зголемување на годините и се препорачува да се следи не само бројот на преостанатите заби туку и нивната локација која игра важна улога во докажување на нивната функционалност [7]. Според Светската Здравствена Организација (СЗО) генерално е прифатливо доколку постарите пациенти имаат околу 20 функционални заби во усната празнина.

Кон беззавеста денеска се гледа како на физичка попреченост, бидејќи императивен дел од телото е изгубен и самото тоа влијае на пациентите врз нивното лично задоволство. [8] Досега различни третмани се спроведуваа за да се надополнат изгубените заби во усната празнина. До последно време, мобилните и фиксните парцијални протези беа главен избор за обновување на функцијата и естетиката во устата. Меѓутоа, во последно време терапијата со импланти зазема голем замав во решавање на овој проблем кај пациентите. [11]

Превентивните стоматолошки мерки кај возрасната популација се разликуваат од оние кај младата популација [5]. Со зголемување на возраста превентивните мерки се пренасочуваат од превенција на настанувањето на заболување кон превенција на појавата на дентален хендикеп (загуба на голем број заби или целосна беззавест). [3] Оралните заболувања кои претставуваат ограничувачки фактор за постигнување оптимално орално здравје кај пациентите во напредната возраст се:

- Пародонтална болест;
- Намалено излучување на плунка;

- Коренски кариес;
- Истрошеност на забни супстанции

Со стареењето, проблемот со кариес станува помал во однос на компликациите кои ги носи пародонталната болест. Намаленото излучување на плунка (најчесто предизвикано од медикаменти) е значаен дополнителен ризик фактор. Намалено излучување на плунка во комбинација со високи нивоа на плак (поради нередовно четкање на забите) и со употреба на исхрана богата со високоферментирачки јаглени хидрати ја зголемуваат прогресијата на пародонтопатијата. Од друга страна пак, сето тоа е проследено со перманентно губење на атachmentот кој претставува предиспонирачки фактор за појава на коренски кариес. [10] Многу често, како причина за појава на оралните болести се евидентираат и причини кои спаѓаат во групата на јатрогени фактори [4], како што се:

- Несоодветни конзервативни полнења;
- Несоодветни коронки на забите;
- Несоодветно испланирани парцијални протези

AlZarea B.K [1] утврдил дека нема разлика меѓу пациентите со или без парцијални протези во однос на пародонтопатијата доколку се спроведе агресивен профилактички режим. Меѓутоа ваквите критериуми ретко се забележуваат во реалноста. Кај голем број пациенти носењето на парцијални протези претставува еден транзитен период до целосна беззабост.

Губењето на определен број природни заби [2] е следено со одредени промени во нормалната функција на стоматогнатниот систем кај човекот. Обемноста на промените зависи од бројот на изгубените природни заби, од регионот во која се изгубени забите, како и од времето на нивното губење. Промените [9] што настануваат после тоа може да се групираат на сличен начин како и промените што настануваат по целосното губење на забите, со напомена дека при делумната беззабост има појави што се карактеристични само за делумното губење на природните заби.

2. ЦЕЛ НА ТРУДОТ

Главната цел на ова истражување беше да се потврди протетскиот статус и потребата од протетска рехабилитација кај возрасни лица во град Струмица, Македонија, а како посебни цели беа поставени следните:

- Да се направи проценка на целокупното орално здравје на пациентите, вклучувајќи ја честотата на посета на стоматолог;
- Да се утврдат орално хигиенските навики;
- Да се утврди бројот на изгубени заби поврзани со возраста на пациентот;
- Да се утврди типот на протетските помагала и нивната моментална состојба во устата на пациентите;
- Да се посочат негативните и позитивните критики и нивото на задоволство на пациентите од протетските помагала (во однос на естетиката);
- Да се утврди статусот на тоталните протези во однос на ретенција, стабилизација, екстензија и оклузија.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД

За реализација на поставените цели беа опфатени 40 пациенти во ПЗУ „Примадент“ во Струмица и ПЗУ “Др. Роксана Петковска” во Струмица на возраст од 50 до 75 години, од кои 18 жени и 22 мажи. Презентираните податоци беа добиени од спроведеното истражување во период од 20.06.2018 до 30.08.2018 година.

Испитуваната група во оваа студија се состоеше од вкупно 40 пациенти кои ги исполнуваа следниве критериуми:

1. Присуство на било каков вид на протетско помагало во усната шуплина;
2. Пациенти кои имаат потреба од изработка на протетски помагала во усната шуплина;
3. Пациенти кои имаат потреба од обновување или замена на протетското помагало поради лични (естетски) и/или функционални причини;

Сите испитаници беа подложени на анамнеза, клинички преглед и пополнување на специјално изработен прашалник.

4. РЕЗУЛТАТИ

Со реализација на поставените цели, и по анализата и обработката на добиените наоди и податоци ги добивме следните резултати, дел од нив прикажани и на табели и графикони.

Во испитувањето се вклучени вкупно 40 пациенти од кои 22 (55%) испитаници се мажи, додека жените се застапени со 18 (45%) испитаници. Од вкупниот број на испитаници 20 (50%) се Македонци, 10 (25%) се Турци и останатите 10 (25%) се друга националност. Според нивото на едукација, регистриравме 15 (37,5%) пациенти со основно образование, 17 (42,5%) со средно и само 8 (20%) испитаници се со високо образование.

На табела 1 се прикажани општи заболувања на испитаниците во однос на полова поделеност. Најголем број на заболени припаѓа на машкиот пол и тоа срцеви заболувања, а кај жените хипертензија. Пушењето беше дел од прашалникот од кој дури 7 (31.8%) мажи се изјаснија како активни пушачи, а од женскиот пол само 5 (27.7%).

Општи заболувања	Мажи	Жени	Вкупно
Дијабетес	2 (9.1%)	4 (22.2%)	6 (15%)
Хипертензија	6 (27.2%)	5 (27.7%)	11 (27.5%)
Срцеви заболувања	7 (31.8%)	4 (22.2%)	11 (27.5%)
Пушење	7 (31.8%)	5 (27.7%)	12 (30%)

Табела 1. Приказ на општи заболувања и пушачи во однос на пол

На табела 2 се прикажани добиените резултати во однос на протетскиот статус кај испитаниците и нивното претходно искуство.

Протетски надоместок	Се плашеле	Не се плашеле
Без надоместок	0	0
Барем еден мост/имплант	4	1
Мобилна парцијална протеза	2	5
Фиксна парцијална протеза	5	3
Тотална протеза во двете вилици	6	7
Тотална протеза во максила или мандибула	4	3
Вкупно	21	19

Табела 2. Протетски статус и доживеан страв во текот на детството

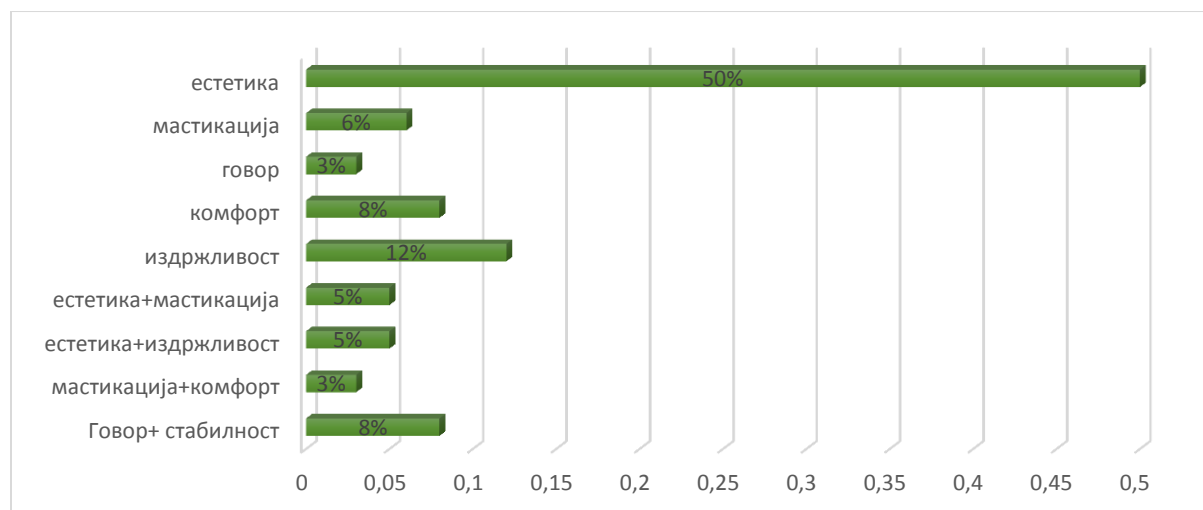
Во однос на хигиенските навики, 62.5% од испитаниците миеа заби трипати на ден што ни кажува дека поголем број од нив се свесни за значењето на оралното здравје, 12.5% миеа двапати дневно, а останатите 25% еднаш дневно. Мобилност на забите беше забележана кај 10% од испитаниците, калкулус кај 15%, гингивално крварење исто така кај 15%, а кариесот беше присутен дури кај 50 % од испитаниците, кај некои од нив поради неадекватна орална хигиена, а кај некои пак поради јатрогени причини.

На табела 3 се прикажани бројот на изгубени или евентуално екстрахирани заби во однос на старосната граница на испитаниците. Од табелата може да се види дека најмал недостиг на заби имаат пациентите од 50 години, а колку повеќе се покачува старосната граница бројот на изгубени заби се зголемува. Во однос на тоа може да заклучиме дека дури 9 пациенти на возраст помеѓу 55 и 75 години имаат недостиг на 16 до 20 заби во усната празнина.

Број на изгубени заби	Возраст на пациентот	Вкупен број на пациенти
1-5	50	5
6-10	50-55	6
11-15	55-64	8
16-20	55-75	9
21-25	60-70	7
26-30	67	5
		40

Табела 3. Приказ на бројот на екстрахирани заби во однос на старосната група

Причините за незадоволство од протетскиот третман од страна на испитаниците се прикажани на Графикон 1. Испитаниците најголемо незадоволство изјавиле од аспект на естетиката и тоа дури 50% од нив, а најмал дел се пожалија во однос на мастикацијата и говорот. Резултатите покажаа дека претежно тоа се случувало во првите месеци после поставувањето на протетскиот надоместок во устата на пациентите, бидејќи имале потешкотии да го прифатат страното тело како дел од себе.



Графикон 1. Приказ на причини за незадоволство од протетскиот третман од страна на испитаниците

6. ДИСКУСИЈА

Главната цел на студијата беше да се процени свеста, ставовите, потребата и побарувачката за замена на исчезнатите заби во устата на испитаниците, статусот на веќе присутните протетски помагала заедно со хигиенските навики и честотата од посета на стоматолог. Сето ова истражување беше базирано врз главни фактори како што се локација на беззабите простори, старост, пол, етничка припадност, ниво на едукација и социо-економскиот статус на пациентите.

Сите учесници (40) на возраст помеѓу 50 и 75 години беа изложени на интервју и прашалник во град Струмица. Прашалникот се состоеше од отворени прашања поврзани со лични податоци од пациентите, медицинска историја поврзана со општата здравствена состојба (сегашни и минати заболувања), честотата на одржување орална хигиена на усната празнина, очекувања и ниво на задоволство од веќе спроведена протетска рехабилитација од страна на испитаниците.

Во 1999 година било спроведено истражување базирано врз 147 пациенти на дијализа кои пополниле прашалник и им била извршена неинванзивна орална егзаминација во Болница "Св. Паул"- Англија [6]. Од сите испитаници вкупно 94 (64%) биле со доволен број заби во усната шуплина, и истите тие биле на дијализа во период подолг од 2 години; околу една третина биле дијабетичари, речиси сите имале хипертензија и сите имале недентални протетски надоместоци или артериовенозни фистули. Повеќето од пациентите се изјасниле дека четкаат заби два пати до три пати дневно, но нечесто или никогаш не употребувале интердентални четкички и/или конец. Стоматолошките посети биле нефреквентни, еднаш во 5 години кај 59 (40%) од испитаниците. Резултатите покажале зголемена мобилност на забите, фрактури, ерозија, атриција, рецесија, гингивитис и високи индекси на плак ретенција.

7. ЗАКЛУЧОК

Врз основа на добиените податоци, нивната анализа и добиените резултати од нашето истражување, можеме да ги дадеме следниве заклучоци:

- Хигиенските навики и ставови можат да бидат поврзани со половата распределеност, нивото на едукација и истите не секогаш даваат позитивни резултати. Едукацијата е еден од најважните фактори кои придонесуваат за свеста на пациентите во врска со нивната здравствена состојба и потребата од редовни контролни посети во стоматолошка ординација и одржување секојдневна орална хигиена;

-
- Општите заболувања често имаат голема улога врз состојбата во оралната шуплина, а лошите навики како пушењето, конзумација на алкохол и други штетни продукти меѓу кои и видот на исхрана се главни фактори причинители на кариес и пародонтопатија кои доведуваат до губење на забите;
 - Со зголемување на старосната граница пациентите имаат се поголем број на изгубени заби во устата, а нивната свест за заменување на истите е поврзана како од естетска природа така и од функционална страна;
 - Од страна на стоматологот секогаш треба да се внимава на зачувување на природните заби во устата на пациентите, да се извлече максимум од ситуацијата и да се настојува кон најадекватна протетска рехабилитација и протетски надоместок.

ЛИТЕРАТУРА

- AlZarea, B.K. (2017) Oral health related quality-of-life outcomes of partially edentulous patients treated with implant-supported single crowns or fixed partial dentures. *Journal of clinical and experimental dentistry*. 1;9(5).
- Barros, F., Tavares, E., Perreira, J., & Guedes, K. (2018) Influence of the dental prosthetic status on self-perceptions of health and treatment needs: A cross-sectional study of middle-aged adults with chronic disease. *Journal of clinical and experimental dentistry*. 10(6): e567-e573.
- Bettie, N.F., Ramachandiran, H., & Anand, V. (2015) Tools for evaluating oral health and quality of life. *Journal of Pharmacy & BioAllied Sciences*. 7(6): 414-419.
- Gieballa, G.H., Abubakr, N.H., & Ibrahim, Y.E. (2016) Patients' satisfaction and maintenance of fixed partial denture. *European Journal of dentistry*. 10(2): 250–253.
- Hoeksema, A.R., Raghoobar, L. P. & G.M. (2017) Oral health status and need for oral care of care - dependent indwelling elderly: from admission to death. *Clin Oral Invest*. 21(7):2189-2196.
- Klassen, J.T., Krasko, B.M. (2002) The Dental Health Status of Dialysis Patients. *J Can Dent Assoc*. 68(1):34-8.
- Lang, N.P. (2017) Periodontal health. *Journal of Periodontology and Journal of Clinical Periodontology*. 45(20): S9– S16.
- Montero, J., Albaladejo, A., & Zalba, JI. (2014) Influence of the usual motivation for dental attendance on dental status and oral health-related quality of life. *Med Oral Patol Oral Cir Bucal*. 1;19(3):e225-31.
- Nikolovska, J., Korunoska-Stevkovska, V., Mijoska, A., & Popovska, L. (2018) Prosthodontics Status and Treatment Needs among the Elderly in the Republic of Macedonia. *Open Access Maced J Med Sci*. 6(5):874-878.
- Peeran, S.A., Al Sanabani, F., & AL-Makramani, B. (2016) Dental Prosthetic status and treatment needs of adult population in Jizan, Saudi Arabia: Survey report. *Eur J Dent*. 10(4):459-463.
- Prakash, D., Gajre, U.B., & Bhatia, PB. (2015) Dental implant for the geriatric patient. *Journal of interdisciplinary dentistry*. 5(3):150-153.